

מראי מקומות- בכורות י'

- (א) ועוד, לדידי' נמי היתה לה שעת הכושר- תמה הגרי"מ פיינשטיין (קצ"ב), הרי לכא' כל הסברא דהיתה לה שעת הכושר שייך רק היכא דעכשיו אינה ראוי לאכילה, אבל בשר בחלב, דלפי ר"ש גם עכשיו מותר בהנאה, א"כ מה מוסיף הא דגם היתה לה שעת הכושר, הרי עכשיו הוא ג"כ חשיב שעת הכושר. ותי' דבאמת יש ב' ענינים שמפקיעים משם אוכל לקבלת טומאה, (א) מה שאינו ראוי לישראל דנדחה דוקא בשני דיחויין (וכמבואר ברש"י ד"ה נבלת בהמה טמאה בכ"מ), (ב) מה שאינו יכול להאכילו לאחרים. וא"כ, להיפוך נמי, כשדנים אם זה האוכל שהוא ראוי לקבל טומאה, איכא ב' אופנים שעל ידם יהי' נחשב לאוכל וראוי לקבל טומאה, חדא, מה דיכול להאכילו לאחרים, ועוד, מה שמיקרי ראוי לישראל, וזה אפשר גם אם רק היתה לה שעת הכושר. וזהו כוונת ר"ש בהא דאמר חדא ועוד, דהיינו דבבשר בחלב איכא ב' הדינים דמכשירו לקבלת טומאה אף בלא מחשבה, א', דראוי הוא להאכילו לאחרים, ועוד, שיש לו גם הדין דראוי הוא לישראל, דהיינו שהי' לו שעת הכושר.
- (ב) הואיל ואיסורו חישבו- פרש"י, איסור דאסר לי' רחמנא לישראל משויא לי' אוכל, דכיון דאסר לי', מכלל דראוי לאכילה, מכלל דראוי לעובד כוכבים הוא. והק' הגרי"מ פיינשטיין (קצ"ד), לכא' משמע דכיון דנאסר באכילה, א"כ ע"כ ראוי לאכילה הוא, ושם אוכל עלי'. אבל לכא' ז"א, דהא הגדר באיסורי אכילה הוא דכל שלא נפסל מאכילת גר נכלל באיסור, משא"כ לענין טומאת אוכלין, דבעינן שיא עומד וקיימא לאכילה, וא"כ מהו הראי' מהא דאסר לי' רחמנא לישראל שיש עליה שם אוכל לענין טומאת אוכלין. ולכן כ' דאין הביאור דחזינן דאסרתו תורה באכילה דידעי' דהוי אוכל לטומאה, אלא דזהו חלות דין, דמה שאסרתו תורה לאכילה השווהו התורה לשם אוכל, ומש"כ רש"י דכיון דאסר לי' מכלל דראוי לאכילה, היינו שהתורה עושה אותו לאוכל ע"י שאסרו לאכילה.
- (ג) הא מני ר' שמעון היא- דלית לי' הואיל ואיסורו חישבו. וע' באור שמח (מאכ"א ב', ג', ד"ה ובכ"ז), דביאר מח' ר"ש ורבנן בהאם אמרי' הסברא דהואיל ואיסורו חישבו, דרבנן ס"ל דכיון דחשבתו התורה אוכל לחייב עליה מלקות משום אוכל נבלה, ה"נ חשיבא אוכל לטמא טומאת אוכלים, ור"ש דסבר דחייב מלקות על אכילת כל שהוא של מאכלות אסורות, וגם ס"ל דשלא כדרך הנאתו אסור, וכמבואר בתוס' בשבועות (כ"ג), א"כ אין ראי' ממה דלוקה דאכילתו חשובה, דאף שלא כדרך אכילתו ובכל שהוא לוקה. ולפי"ז כ' לבאר דלפי רבנן דס"ל להא דהואיל ואיסורו חישבו, זה שייך רק באיסור לאו, דהא מה שאסור בעשה אסור גם בחצי שיעור, וודאי לא שייך לומר דחשיב התורה בחצי שיעור לרבנן דס"ל דאין לוקין על חצי שיעור, וא"כ גם באיסור עשה, אין חשיבות כלל להשיעור אוכל, שהרי אף פחות מכשיעור אסור באיסור עשה, וגם כשיעור אינו לוקה. וא"כ כ' ליישב למה לא הק' גמ' ממתני' דעוקצין דבשר אדם צריך מחשבה, אף דס"ל להרמב"ם דאסור באיסור עשה, והק' המל"מ דלפי סוגיין למה לא אמרי' דהואיל ואיסורו חישבו, ותי' האו"ש דכיון דאיסור עשה הוא, לא שייך הואיל ואיסורו חישבו, וכנ"ל [ויש עוד לפלפל בסברא זו, ואכמ"ל].
- (ד) ונבלת עוף טהור- ומשמע דאם חושב עליו דמטמא טומאת אוכלין, ואפי' אם אינו בבית הבליעה. וע' בריטב"א בנדה (נא. ד"ה נהי) דכ' דמה דאמרי' בעלמא דנבלת עוף טהור אינו מטמא אלא בבית הבליעה, היינו רק לענין טומאת אדם וכלים, אבל מטמא אוכלין כשאר טומאת אוכלין משחישב עליה.
- (ה) מה טעם, הואיל ויש בהן סימני טהרה- ע' בשו"ת זרע אברהם (י"ג, א') שכ' להוכיח מכאן דלא כדעת המהרי"ט דס"ל דסימני טהרה הם רק סימן בעלמא על כשרות הבהמה והעוף, דא"כ, מה שייך לומר דכיון שיש בהן איזה סימני טהרה, אינן צריכין מחשבה, הרי אם אין הסימנים פועלין כלום,

איסור על הדמים. אבל לשון הרמב"ם (בכורים י"ב, ד') הוא דאם מכרו קודם פדיון דדמיו אסורין. וע' בנודע ביהודה (קמא, יו"ד פ"ד) דעמד בזה, ע"ש מש"כ בזה. וע"ע בקהלות יעקב (סי' ח') שכ' דאם כוונת הרמב"ם דמה שדמיו אסורין בהנאה היינו להמחליף עצמו, א"כ א"ש, די"ל דמה שאסורין בהנאה, היינו משום דע"י שהוא נהנה מהדמים, נמצא דנהנה מהאיסור הנאה עצמה. אבל מה דאמרי' דאם מכרין וקידש בדמיהן דמקודשת, אין הוא עצמו נהנה מהדמים, אלא האשה נהנית מהדמים, וזה מותר.

(ט) **סד"א עריפה במקום פדיון עומדת, מה פדיון וכו' -** הק' בהערות להגרי"ש, עדיפא הול"ל דעריפתה הרי הוא כנעשית מצותה, וכל דבר שנעשית מצותה אין מועלין בו, וא"כ ה"ה דכאן צריך להיות הדין דמותר בהנאה לאחר שנעשית מצותה. והביא דהקדן אורה במעילה (יא:) עמד ע"ז, ותי' דכלל זה דכל דבר שנעשית מצותה אין מועלין בה לא שייך אלא בקדשים, ובעגלה ערופה דאמרי' בה דכפרה כתי' בה כקדשים. אלא דהק' מתוס' בתמורה דס"ל דגם הדין דכל הנשרפין אפרן מותר הוא משום היסוד דכל שנעשית מצותו, ולכן לכאור' אי"ז כיסוד של הקר"א, וע"ש בהערות מה שביאר דגם התוס' שם מודה ליסוד של הקר"א.

(י) **אי ר"ש תקדיש בכולי' -** ע' בחלקת יואב (יו"ד כ"ח, ד"ה ודע) שהביא מה שהק' המקנה (קידושין כ"ט), דלמה יכול לקדשה בכולה, הרי היא עדיין צריכה לפדותה, וא"כ נמצא דאינה נהנית מכולה. והוכיח המקנה מזה דאין האשה חייבת במצות פדיון פטר חמור, וא"כ שפיר נהנית מכולה. ותמה עליו החלקת יואב, דהא מפורש בספר החינוך דנשים חייבות במצות פפ"ח, וגם הא מבואר כן בירושלמי. וכ' דמסוגיין אין רא' לדברי המקנה, דהא אין חיוב פפ"ח אלא על הבעלים שנולד הפ"ח ברשותו, אבל מי שקונה הפ"ח מהבעלים, אינו נעשה המחוייב בדבר, ועדיין החיוב פדיון מוטל על הבעלים שנולד הפ"ח ברשותו.

רק שהם סימן בעלמא, א"כ אם אין לו כל הסימנים, הרי אי"ז כלום. אע"כ דהסימנים עצמן עושין הבהמה לטהורה או טמאה, וא"כ, אפי' אם אין לה כל הסימנים, אם עכ"פ יש לה קצת סימנים, מהני עכ"פ שלא יהא צריך מחשבה (וע"ע בהערות להגרי"ש, ולכאור' כן הוא כוונתו ג"כ).

(ו) **אלא לאו איסורו חישבו איכא בינייהו -** פרש"י, דהיינו איסורו חישבו בהדי שחיטה כה"ג איכא בינייהו. ומבואר דס"ל לרש"י דצריך לצרף ב' סברות אלו, דהוי שחיטה להתלמד ואיסורו חישבו לעשותו ראוי לטומאת אוכלין. והק' הגרי"מ פיינשטיין (ר"ט), מה שייכות יש בין ב' סברות אלו, הרי הא דע"י שחיטה משווהו אוכל אין שייך כלל להא דחשיב אוכל ע"י מה שאיסור התורה משווהו לאוכל, ואיך שייך לצרף ב' סברות אלו. וביאר שיש ב' ענינים שצריכים כדי לעשות אוכל ראוי לטומאת אוכלין, (א) צריך להיות עומד לאכילה, (ב) שצריך להיות בו שם אוכל. וא"כ, יש לבאר דאין שחיטה גרידא עושהו לאוכל א"כ הוי שחיטה לשם אכילה, אבל שחיטה כדי להתלמד, אף דעושהו עומד לאכילה, דהעצם מעשה שחיטה עושהו עומד לאכילה. ומה שהתורה מחשיבו ע"י איסורו להיות אוכל, זה מהני כדי לעשותו אוכל, וא"כ נמצא שהוא עומד לאכילה וגם הו"ל שם אוכל.

(ז) **עורפו בקופיץ מאחוריו -** הק' המצפה איתן, מהכ"ת דהעריפה הוא מאחוריו, הא עריפה משמע מערפו ממש, ולא ממול ערפו. ותי' דצריכין לומר דנלמד מחטאת העוף, או מעגלה ערופה, דכשם שחידש התורה דדינם מאחוריו דוקא, ה"ה לענין עריפת הפטר חמור שהוא מאחוריו דוקא.

(ח) **וישא בהנאת דמיו -** פרש"י, אם השכירה לאחרים. והק' הגרי"ש, הא משנה מפורשת היא בקידושין באיסורי הנאה דאם מכרין וקידש בדמיהן דמקודשת, וא"כ מה שייך לומר דרבנן ס"ל דהנאת דמיו אסור. ותי' דאין כוונת הגמ' לומר הנאת דמיו ממש אסורין, אלא הביאור הוא דהשכירות עצמו אסור, דאינו יכול להשכירו לאחרים, אבל אין

יא) לעולם ר' יהודה וכגון שאינו שוה אלא שקל-
הק' החזון איש (י"ז, ה'), למה מוקמי' הגמ'
דוקא לפי ר' יהודה, הרי גם לפי ר' שמעון לא
תהי' מקודשת בכה"ג, כיון דצריכה ליתן הכל
להכהן, ונמצא דאינה נהנית כלל. ותי' דמ"מ
תהי' יכולה לעבוד בהפ"ח לפי ר' שמעון,
ותהי' לה הנאת שוה פרוטה.

יב) פשיטא- הק' החזון איש (י"ז, ה'), מה שיין
לומר דפשיטא, הרי ריב"י חולק עליו, ואולי
קו' "פשיטא" הוא על המיד, ולא על הכל
שהוא, אבל הק' דגם זה לא פשוט כ"כ, מהא
דאמרי' לקמן (יב:) דאינו אלא בדיעבד,
ולר"א אף בדיעבד אינו פדוי משום דמקיש,
ופי' דאין כוונת הגמ' להק' דפשוט הוא, אלא
לשאול מהו הטעם שלא יהי' יכול לפדותו
מיד, ותי' משום ההיקש.